

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО
ПРАВА

**«ПРАВА ЛЮДИНИ В ПЕРІОД
ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ»**

Збірник матеріалів Міжнародної науково-
практичної конференції
(м. Одеса, 1 листопада 2024 року)

2024

УДК
341.231.14:355.271(062.552) П68

*Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» О. В. Тодошцака
(наказ № 3177-44 від 08.10.2024 р.)*

Відповідальний редактор – президент Національного університету «Одеська юридична академія», академік НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України **Ківалов С.В.**
Заступник відповідального редактора – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України **Аракелян М.Р.**

Укладачі:

Бехруз Хашматулла Набісвич – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;
Мануїлова Катерина Вікторівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;
Грушко Мальвіна Валеріївна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;
Гребенюк Дмитро Олегович – PhD, асистент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія».

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23. Тел. +38(048)719 8685

«Права людини в період збройних конфліктів»: Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 75-річчю прийняття Женевських конвенцій про захист жертв війни 1949 року та Міжнародному дню прав людини. 1 листопада 2024 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2024. 539 с.

© НУ «Одеська юридична академія», 2024

© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

Ключові слова: цифрові валюти, міжнародний арбітраж, правова невизначеність, криптоактиви, юрисдикція.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Бехруз Хаширатулла Набієвич.

Джевага-Третьякова Світлана Юріївна
аспірант кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОТИДІЇ ВІДМИВАННЮ ГРОШЕЙ: : ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ

Проблема відмивання грошей становить один з найнебезпечніших викликів сталому розвитку світового співтовариства та серйозну загрозу стабільності та цілісності світової економіки та фінансових систем, оскільки дозволяє злочинним організаціям та окремим особам отримувати прибуток від незаконної діяльності, не ризикуючи бути викритим чи покараним. Глобалізація зіграла значну роль у сприянні діяльності з відмивання грошей, надаючи нові можливості для злочинної діяльності шляхом використання лазівок у світовій фінансовій системі. Одним із найважливіших способів, якими

глобалізація сприяла відмиванню грошей, є зростання транскордонного руху коштів. Глобалізація створила взаємопов'язаний світ, у якому капітал можна легко та швидко переміщувати через кордони. Злочинці можуть використовувати це у своїх інтересах, переказуючи незаконні кошти через кордони, щоб скористатися перевагами різних правових рамок і уникнути виявлення в країні походження. Розширення міжнародної торгівлі також створило можливості для відмивання грошей. Розвиток офшорних фінансових центрів був ще одним суттєвим фактором сприяння відмиванню грошей. Ці центри часто слабо регулюються та є безпечним притулком для злочинців, щоб приховати свої незаконно отримані доходи. Вони можуть створювати підставні компанії, відкривати банківські рахунки і, отже, можуть здійснювати транзакції, не залишаючись поміченими владою. Не менш важливі цифрові валюти. Їх використання створило нові виклики для правоохоронних органів та боротьби з відмиванням грошей. Цифрові валюти часто працюють поза традиційною банківською системою, що ускладнює відстеження транзакцій. Злочинці можуть використовувати цифрові валюти для переміщення коштів через кордони та приховування джерела та призначення коштів. Через незаконний характер відмивання грошей важко дати точні оцінки його масштабам. Відмивання грошей, хоча за приблизними оцінками це понад 500 мільярдів доларів щорічно у всьому світі [1].

Визначення «відмивання коштів» вперше було використано в юридичному контексті в 1982 році в справі Округного суду Південного округу Флориди

(США) «Сполучені штати проти \$4,255,625.39, 551» [2]. та згодом стало предметом інтересу значної кількості фахівців, які досліджували цю категорію, використовуючи різноманітні підходи для її характеристики, але досі не дійшли згоди щодо її розуміння. Так відмивання грошей розуміється як обробка злочинних доходів для приховування їх незаконного походження, як процес приховування походження незаконно отриманих доходів таким чином, щоб здавалося, що вони походять із законних джерел [3], як поняття, яке використовується для позначення дій, спрямованих на маскуванню джерела походження коштів і майна, одержаних злочинним шляхом, та переведення їх з кримінального у легальний обіг [4].

Відсутній також єдиний підхід в міжнародно-правових актах. Так Міжнародна група з протидії відмиванню коштів характеризує цю категорію як «обробку незаконних прибутків з метою приховування їхнього походження» [5]. Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму від 16.05.2005 у ст. 9 зобов'язує кожену сторону вжити законодавчих та інших заходів, з метою визнання злочинними відповідно до її внутрішнього законодавства а) умисного вчинення перетворення або передачі майна, з усвідомленням того, що таке майно є доходом, з метою приховування або маскуванню незаконного походження майна або з метою сприяння будь-якій особі, причетній до вчинення предикатного злочину, в

уникненні правових наслідків її дій; б)
приховування або маскуванню справжнього характеру, джерела, місцезнаходження, стану, переміщення, прав стосовно майна або власності на нього, з усвідомленням того, що таке майно є доходом; та, з урахуванням її конституційних принципів і основних засад її правової системи, тощо [6].

Цікавий підхід пропонувала Директива (ЄС) 2015/849 Європейського Парламенту та Ради, яка на сьогодні є основним правовим інструментом для запобігання використанню фінансової системи Союзу для цілей відмивання грошей і фінансування тероризму. Визначення «відмивання грошей» міститься у ст. 3 Директиви, зокрема це перетворення або передача майна, якщо відомо, що таке майно отримано від злочинної діяльності, з метою приховування чи маскуванню незаконного походження майна або надання допомоги будь-якій особі, яка бере участь у вчиненні такої діяльності, щоб уникнути правових наслідків дії цієї особи; придбання, володіння або використання майна, знаючи на момент отримання, що таке майно було отримано в результаті злочинної діяльності [7]. Ця Директива встановлює всеохоплюючу правову базу, яку Директива (ЄС) 2018/843 Європейського Парламенту та Ради додатково посилила шляхом усунення нових ризиків відмивання грошей і фінансування тероризму та підвищення прозорості бенефіціарної власності. Незважаючи на досягнення, слід запроваджувати подальші вдосконалення для належного пом'якшення ризиків відмивання грошей і фінансування тероризму та ефективного виявлення

злочинних спроб неправомірного використання фінансової системи Союзу в злочинних цілях.

Основною проблемою, визначеною щодо застосування положень Директиви (ЄС) 2015/849, є відсутність прямого застосування правил, викладених у цих положеннях, і фрагментований підхід за національними ознаками. Незважаючи на те, що ці правила існували та розвивалися протягом трьох десятиліть, вони все ще впроваджуються у спосіб, який не повністю відповідає вимогам інтегрованого внутрішнього ринку.

Відмивання грошей включає три ключові етапи: розміщення, розподілення та інтеграція. Розміщення – це перший етап відмивання грошей, який передбачає фізичне введення незаконних коштів у фінансову систему. Зазвичай суб'єкти злочину намагаються внести великі суми готівки на банківські рахунки, використовуючи грошові перекази, ваучери та вимоги про відрядження або банківські перекази, щоб перевести гроші на офшорні рахунки. Іншим способом є придбання цінних активів, таких як нерухомість або предмети розкоші. Мета полягає в тому, щоб розділити гроші на менші суми та розмістити їх на рахунках або в різних юрисдикціях, що ускладнить правоохоронним органам відстеження незаконного походження коштів. Розподілення – це другий етап відмивання грошей, який передбачає використання складних фінансових операцій, спрямованих на приховування походження незаконних коштів. Злочинці можуть використовувати підставні компанії, офшорні рахунки та хитрощі, як-от складні інвестиції, щоб віддалити кошти від їх незаконного походження.

Метою такого збігу є створення складної мережі транзакцій, яка унеможливує для органів влади відстеження джерела незаконно отриманих коштів. Інтеграція — це третій етап відмивання грошей, на якому шахрай направляє «чисті» гроші назад на свої рахунки, щоб коштами можна було вільно розпоряджатися, оскільки вони більше не можуть бути пов'язані з незаконною діяльністю, в результаті якої вони були отримані. Однак вони все одно не хочуть виглядати надто підозрілими для команд протидії відмиванню коштів, правоохоронних органів, фінансових регуляторів або державних органів, тому часто незаконні гроші інтегрують через низку транзакцій з обмеженою вартістю, які, ймовірно, будуть звичайними для фізичної особи чи підприємства.

Використання таких складних схем значно знижує ефективність міжнародних та європейських механізмів боротьби з відмиванням грошей, що було враховано при прийнятті Регламенту (ЄС) 2024/1624 від 31 травня 2024 року щодо запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання коштів або фінансування тероризму[8]. Регламент вступає в дію з 10 липня 2027 року та встановлює правила щодо заходів, які повинні застосовуватися зобов'язаними суб'єктами для запобігання відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, вимоги щодо прозорості бенефіціарного володіння для юридичних осіб, експрес-трастів та подібних правових угод, а також заходи щодо обмеження неправомірного використання анонімних інструментів. Регламент гармонізує вимоги щодо боротьби з відмиванням грошей в ЄС та враховує те,

що відмивання грошей і фінансування тероризму часто здійснюються в міжнародному контексті. Заходи, прийняті на рівні Союзу, без урахування міжнародної координації та співпраці, мали б дуже обмежений ефект. Заходи, прийняті Союзом у цій сфері, повинні бути сумісними з діями, що здійснюються на міжнародному рівні.

Джерела:

1. Кривонос Л.В. Міжнародний досвід державних механізмів запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=730>
2. United States v. \$4,255,625.39, 551 F. Supp. 314 (S.D. Fla. 1982) US District Court for the Southern District of Florida - 551 F. Supp. 314 (S.D. Fla. 1982) November 10, 1982 URL: <https://law.justia.com/cases>
3. Money Laundering and the Laws that Apply URL: <https://www.whistleblowers.org/money-laundering-and-the-laws-that->
4. Енциклопедія сучасної України Відмивання грошей URL: <https://esu.com.ua/article-34391>
5. FATF, Money Laundering FAQ, What is money laundering? URL: <http://www.fatf-gafi.org> (дата звернення: 03.01.2024).
6. Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism (CETS No. 198) Conference of the Parties URL: <https://rm.coe.int/168008371f>
7. Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money

laundering or terrorist financing URL: <https://eur-lex.europa.eu>

8. Regulation (EU) 2024/1624 of 31 May 2024 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024R162>

Ключові слова: відмивання коштів; FATF; фінансування тероризму.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Сурілова Олена Олексіївна.

ГОНЧАРУК Д.Р.

Права людини та застосування штучного інтелекту у військових цілях 249

ФАСІЙ А.В.

Міжнародні стандарти охорони та захисту права на психічне здоров'я в умовах збройних конфліктів 255

ЧЕРНЯВСЬКИЙ М.В.

Роль миротворчих операцій ООН у забезпеченні безпеки та захисті прав людини під час збройних конфліктів 263

РЕДЧЕНКО Я.О.

Проблематика використання цифрових валют в міжнародних інвестиційних арбітражах 268

ДЖЕВАГА-ТРЕТЬЯКОВА С.Ю.

Правове регулювання протидії відмиванню грошей: європейський контекст 276

Секція № 4**Регіональні механізми захисту прав людини****СУРІЛОВА О.О.**

Простір свободи, безпеки, правосуддя ЄС: двадцятип'ятирічний досвід та нові виклики 284

КАЛАШЛІНСЬКА М.В.

Досвід Любліна у захисті прав людини під час кризи біженців: поведінкові чинники 290

БІРЮКОВ Р.М.

Європол як структура обміну даними в рамках міжнародного поліцейського співробітництва в Європі 296

МІЩЕНКО І.В.

Дія права ЄС у часі: регламентація та прецедентна практика 301

СЛАВКО А.С.

Рада Європи і перехідне правосуддя: у пошуках стандартів 305

АКІМЕНКО Ю.Ю.

Розвиток економічних та соціальних прав людини у контексті функціонування внутрішнього ринку ЄС 313

БЄЛОГУБОВА О.О.

Обмежувальні заходи у зовнішній політиці ЄС у відповідь на серйозні порушення прав людини 318

ДРОНОВ В.Ю.

Право на повагу до приватного та сімейного життя в африканській системі захисту прав людини 322

ВОЙТОВУСН Р.Р.

Ways to improve mechanisms for realization of state policy in the field of informational rights protection 326